TAPMACALAR

Toplağan, işlegen ve tertip etkenler: Şevket Asanov ve Ablâziz Veliyev

Bu cıyıntıqqa kirsetilgen 650-ge yaqın tapmaca mevzular boyunca şartlı olaraq 22 bölükke ayrılıp, tapmacalarnıñ birinci sözüne köre elifbe tertibinde yerleştirildi.

Cıyıntıqqa kirgen tapmacalar tertip eticiler tarafından çoq yıllar devamında esasen esli-başlı adamlardan – tatarosmanlı Ayşe Ametova, Mağbube Mamutova ve Fatime Cepparova, bağatırlı Besibe Arifova ve Zulfiye Qurtumerova, otuzlı Şefiqa Üseinova, Afife Veliyeva, özenbaşlı Salye Cepparova ve Seyit-Abla Asanov, körbekülli apte-qardaş Emine, Fatime, Ayşe, Nazife Baliçler, qutlaqlı Abduraman Bekirovdan yazılıp alınğan ve "Lenin bayrağı" gazetasında basılğan materiallardan seçip alındı.

Cıyıntıq keniş oquyıcılar kütlesine qararlaştırılğanını köz ögüne alıp, tapmacalar tilindeki bazı bir şive hususiyetleri edebiy tilimizge uyğunlaştırılıp berildi.

Tertip eticiler.

Münderice

YER VE KÖK

Alaman ayaq,
Altın tayaq,
Cuvursañ, yetmez,
Yalınayaq.
(Kölge)

Alma bersem, almaz,
Özü artımdan qalmaz.
(Kölge)

Aq sandığım açıldı,
İçinden nurlar saçıldı.
(Küneş)

Aqa bere – iç bitmey,
Kete bere – yol bitmey.
(Özen)

Aqa, deseñiz, aqmay,
Bata, deseñiz, batmay.
(Köpük)

Aqşam keter,
Saba kelir.
(Küneş)

Aqşam olsa, körünir,
Saba olsa, coyulır.
(Ay)

Aqşam olsa, saçıla,
Kündüz olsa, açıla.
(Yıldızlar)

At bereyim, ton bereyim,
Bar, tut, ketir – köreyim.
(Kölge)

Atqa miner, canı yoq,
Cayav kezer, canı yoq,
Özü toqtır, canı yoq.
(Kölge)

Başı bar, beti yoq,
Ortası bar, çeti yoq.
(Dünya)

Bir ana, bir de baba,
Ekisinde yüz biñ bala.
(Küneş, Ay, yıldızlar)

Bir çadır bar,
Qapısız, damsız,
İçinde eki çıraq,
Fitilsiz, maysız.
(Kök, Küneş, Ay)

Bir yerde ateş yana,
Bütün dünyanı qızdıra.
(Küneş)

Bir topum bar,
Elge sığmaz:
Bir yağı qara,
Bir yağı beyaz.
(Yer kürresi)

Biz, biz edik, biz edik,
Otuz eki qız edik,
Tahtaçıqqa cıyıldıq,
Tañ atqanda coyuldıq.
(Yıldızlar)

Canı yoqtır – qıbırdar,
Deve, filni bütün yutar,
Ayağı yoq – özü yürer,
İne deliginden kirer.
(Suv, özen)

Çaptım, çaptım – ozamadım,
El uzattım – tutamadım.
(Kölge)

Dağ içinde anası,
Çıqıp qaça balası.
(Çoqraq ve özen)

Dam üstünde –
Yarım ötmek.
(Ay)

Doğdı deseñ, bir bala,
Qırq künge yetmey,
Öldi deseñ, şu bala
Dünyadan ketmey.
(Ay)

Elsiz, ayaqsız,
Quyu qazar.
(Yağmur tamçısı)

Em içilir,
Em keçilir.
O nedir?
(Özen)

Er kimni baqa,
Özü ise aç yata.
(Yer)

Ev aldında aq tana,
Aruvman dep maqtana.
(Ay)

Ev töpesinde bir elek fındıq.
(Yıldızlar)

Gece baqsam – kök tolğan,
Saba baqsam – yoq olğan.
(Yıldızlar)

İşi çoq,
Canı yoq.
(Suv)

Ketse – kelmez,
Yorulmaq bilmez.
(Özen suvu)

Kök kiyizni qaqalmayım,
Ufaq taşın cıyalmayım.
(Kök ve yıldızlar)

Kök saraynıñ içinde
Üç degirmen aylana.
(Kök, Küneş, Yer, Ay)

Köz taşlasañ – ağlarsıñ,
Ondan güzel tapmazsıñ.
(Küneş)

Közlerimden aqa yaş,
Aqqan yaşım ilge aş.
(Çoqraq suvu)

Kün batsa, yanarım,
Tañ atsa, sönerim.
(Ay)

Mavı atlas,
İne batmaz,
Maqas kesmez,
Terzi piçmez.
(Kök)

Menim bir çadırım bar,
Bağanasız em bavsız,
İçinde eki lampa,
Yana – fitilsiz, maysız.
(Kök, Küneş, Ay)

Öz mezarını özü qazar.
(Tamçı)

Özü cever töpede,
Lip-lip etip otura.
Bugün tañda kelmesem,
Keterim, dep qorquta.
(Tañ yıldızı)

Qoradan keçer,
Çırt etmez.
(Kölge)

Qışta yuqlay,
Yazda oynay.
(Özen)

Sen ketseñ, o da kete,
Sen toqtasañ, o da toqtay.
(Kölge)

Sende de bar,
Mende de bar,
İnce-ince
Dalda da bar.
(Kölge)

Suv içe, içe – qanmay,
Yüre, yüre – yorulmay,
Aşay, aşay – iç toymay.
(Yer)

Tınış almay, çalışa,
Tabiatnen çarpışa.
(Uçan suv)

Uzaqtan kördim – bir isar,
Yanına bardım – yel eser,
Adamnı bütün yer, bütün qusar.
(Deñiz)

Yazın, küzün,
Bermez tüsün.

(Topraq)

Yoqtır ayağı-qolu, özü yüre,
Uzundır onıñ yolu, iş becere.
(Özen)

Yüksek minare
Üstü mor hare,
Yüz biñ çiçek,
Bir lâle.
(Kök, yıldızlar, Ay)

TABİAT ADİSELERİ

Anayım un eledi,
Dünyanı kireçledi.
(Qar)

Anem keldi sağınıp,
Fırlantasın yapınıp.
(Qış)

Ap-aq çarşaf
Dünyanı qapladı.
(Qar)

Aq kepek çevre-çetke sepile.
(Qar)

Aq qoyum turıp ketti,
Qara qoyum yatıp qaldı.
(Qar, Yer)

Aq quşağım qorada qaldı,
Ay kördi, kün aldı.
(Qırav)

Ayağı yoq, qolu yoq,
Onıñ yapqan işi çoq.
(Yel)

Ayağı yerge tiymez,
Başı kökke yetmez.
(Bulut)

Ayağı yoq – qaça,
Qanatı yoq – uça.
(Bulut)

Bir ağaçta on eki pıtaq
Er pıtaqta otuz yapraq,
Er yapraqnıñ bir yağı qara,
Bir yağı aq.
(Yıl, Ay, gece ve kündüz)

Bir aq yavluq,
Yer üstünde caydıq.
(Qar)

Bir söner, bir yanarım
Tiygen yerni yaqarım.
(Yaşın)

Bir çarşafım bar,
Bütün dünyanı qaplar,
Deñizni qaplamaz.
(Qar)

Biri töke,
Biri içe.
(Yağmur, topraq)

Bulut bulutnı qamçılar,
Kökten közyaş tamçılar.
(Yaşın, yağmur)

Cadı keldi, qaş kerdi,
Biñ adam yerge serdi.
(Gece)

Camğa beñzer, cam degil,
Elmaz ile kesilmez,
Sıcaq körse, yoq olur,
Asla izi bilinmez.
(Buz)

Çöküçi yoq, mıhı yoq,
Bir gecede köpür yasar.
(Ayaz)

Dağdan kelir, taştan kelir,
Egerlengen arslan kelir,
Yer üstüne yaslanmaz,
Yer tübünde paslanmaz.
(Sel)

De körünir, de batar,
Tiygen yerini yaqar.
(Yaşın)

Kelir, han kibi,
Oturır, sultan kibi,
Yayılır, hasır kibi,
Sürülir, esir kibi.
(Qar)

Kökte keze,
Elekten süze.
(Yağmurlı bulut)

Közü yoq – ağlay,
Dudağı yoq – küle,
Ağzı yoq – yırlay,
Özü bir yerde turmay.

(Bulut)

Nazlı sazlığa bara,
Aqçası tüşip qala,
Ay köre, küneş ala.
(Qırav, çıq)

Qanatsız, uça,
Qapını aça.
(Yel)

Qara ögüzniñ izi yoq,
Qarmalasañ – özü yoq.
(Qaranlıq gece)

Qara ögüzniñ özü bar,
Qarmalasañ, közü bar,
Közüñ açıp qarasañ,
Ortalıqta izi bar.
(Ay yarıq gece)

Qaranı qaplar,
Deñizni atlar.
(Qar)

Qır artında
Quşağım qaldı,
Ay kördi,
Küneş aldı.
(Qırav)

Qolsuz, ayaqsız
Qapını açar.
(Yel)

Suv üstünde yata,
Özü de suv olıp aqa.
(Buz)

Suvda batmaz,
Ateşte yanmaz.
(Buz)

Tışqa qoydım – taş oldı,
Evge aldım – suv oldı,
Otqa saldım – buv oldı.
(Buz)

Uçıp kelir, qaz kibi,
Yer alır, biz kibi,
Çıqırdar, saqtiyan kibi,
Accı olur, tuz kibi.
(Ayaz)

Yalın, kibi yanar,
Çarh kibi, döner
Qaranlıq fener.
(Yaşın)

Yedi ağa-qardaş bar,
Yaşları bir, adları başqa.
(Aftanıñ künleri)

Yüre, yüre, qapı açar,
Özü körünmey qaçar.
(Yel)

İNSAN VE ONIÑ MÜÇELERİ

Anav qırnıñ üstünde irpek-sirpek,
İrpek-sirpek tübünde qalem sızar,
Qalem sızar tübünde yarıq yıldız,
Yarıq yıldız tübünde püsür toqlu,
Püsür toqlu tübünde calmap yutar,
Calmap yutar tübünde may çıbırtır,
May çıbırtır tübünde alıp berir,
Alıp berir tübünde alıp yürer.
(Baş, saç, qaş, köz, burun,
ağız, saqal, qol, ayaq)

Aran tolu aq tavuq.
(Tişler)

Arqası aldında,
Qursağı artında.
(Baldır)

Aşağı baqıp öse,
Onı bilmegen köse.
(Saqal)

Aşqa qatılmaz,
Bazarda satılmaz,
Ondan da tatlı şey olmaz.
(Yuqu)

Ay beş oğul, beş oğul,
Eki anada beşer oğul.
Tüsleri bir, boyları başqa,
Alayınıñ adı bar.
(El ve parmaqlar)

Ayağı yoq, qolu yoq,
Haberdar özü.
Añlağanğa aytacaq
Bar bir sözü.
(Dudaq)

Beş ögüz bir sabanğa yekilgen.
(Qolda qalem)

Beyaz kemikten isar artında
Qırmızı ögüz quyruğından bağlanğan.
(Tişler, til)

Biz, biz edik, biz edik
Otuz eki qız edik.
Bir tahtağa tizildik,
Birer-birer üzüldik.
(Tişler)

Bir aranım bar,
İçi tolu beyaz tavuq.
(Ağız, tişler)

Bir atım bar:
“Kel” desem – kete,
“Ket” desem – kele.
(Til)

Bir kere qoyula,
Amma ömürlik qala.
(Ad)

Bir tonum bar,
Bir tikişi yoq.
(İnsan terisi)

Birincisini körmeyim,
Ekincisini seçmeyim,
Üçüncisi de aqılımda yoq.
(Doğmaq, yaşamaq, ölmek)

Dağlarğa tuman tüştü,
Töpelerge qar yağdı,
Degirmenni qar yedi.
(Köz, saç, tiş qartlıqta)

Dereden qarşığa
Kölgesiz keçer.
(Ses)

Deñiz-deryadan keñ,
Eñ büyük quyudan teren,
Quşlardan tez uça,
Atlardan tez çapa.
(Fikir)

Doğğandan berli köterip yürem,
Ne olğanını bilem,
Sayısını bilmeyim.
(Saç)

Dost ve duşman arttıra,
Çeşit şeyler ayttıra.
(Til)

Eki ağa-qardaş yan-yanaşa otura,
Biri-birini körmey.

(Közler)

Eki ananıñ on balası bar,
On balanıñ beş adı bar.
(Eki qolnıñ parmaqları)

Eki aranım bar,
Ortasında bir diregi bar.
(Burun)

Eki asma quyum bar,
Dünya qadar ses sığar.
(Qulaqlar)

Eki küzgüm bar, qapaqlı,
Eki qapağı da saçaqlı.
(Közler, kirpikler)

Eki qardaş ayaqlaşıp yata.
(Qaşlar)

Eki uluq, olur soluq,
Nasıl yapı? Nasıl qılıq?
Qoqu duyar bu uluq,
Aq bergisi o qılıq.
(Burun)

Eki uluqtan suv aqar,
Beş atlı qarşısına çapar.
(Burun ve qol)

Hazinedir, tolmaz,
Bir kün boş olmaz,
Onsız can olmaz,
Boş qalsa, olmaz.
(Qursaq)

"Kel!" desem – kelmey,
"Kelme!" desem – kele.
(Dudaq)

Kemiksiz özü – kemikten öter,
Telbevsizniñ başına yeter.
(Til)

Naziktir, qamış kibi,
Çekilgen, qalem kibi,
Siyadır, samur kibi,
Qaradır, kömür kibi.
(Qaş)

O em ağır, em yengil,
Onsuz yaşayış olmay,
Közge körünmey kele
Pelvannı yerge sere.
(Yuqu)

Örme sepet içinde
Qara qoñuz örseñley.
(Köz)

Özü qıldan topuz,
İçinde dünya afuz,
Aqıllı olsañ, bilirsiñ,
Nedir o qıllı topuz.
(Baş)

Pencerem bar qapaqlı,
Çevre-çeti saçaqlı.
(Köz)

Qaranlıq kümes içinde
Otuz eki tavuq bar.
(Tişler)

Qaranlıq aran içinde
Qızıl ögüz qatalay.
(Til)

Qızıl sırıq üstünde
Aq ferikler otura.
(Tişler)

Qılabotan yipekmi?
Onı sormaq kerekmi?
Gerdan ile dudaqta,
Onı sormaq kerekmi?
(Saqal)

Qılıçtan keskin,
Deryadan teren,
Er kesde bar,
Lâkin bir degil.
(Aqıl)

Qobadan gizli baqar,
Cannı ateşday yaqar.
(Til)

Saba dört ayaqlı,
Üylede eki ayaqlı,
Aqşam üç ayaqlı.
(İnsan: balalığı, yaşlığı, qartlığı)

Sandıçığım açtım, yaptım
Saçları tışta qaldı.
(Köz, kirpikler)

Sandıçığım açıldı,
Al yipegi saçıldı.
(Yuqu)

Sapsız qaşıq
Divarğa yapışıq.
(Qulaq)

Siya poşu aylanır,
Aq mañlaynı dolanır.
(Perçem)

Tapır-tupur qayda kirdi?
Anda da kirdi, mında da kirdi.
(Davuş, qulaqlar)

Taqır-tuqur taqraba
İçindedir aqraba,
Eki tulup azığı,
Töpesindedir qazığı.
(Beşik, bala, emçek)

Taş qalavnıñ içinde
Qızıl buğa otura.
(Til)

Ürpi-çurpi astında,
Qalem sızar astında,
Cıltır-cıltır astında,
Eben çoqmar astında
Cırıq yata sürü qaya.
(Bet)

Yapısı suvdan,
Özü nurdan.
(Köz)

Yedi teşikli toqmaq,
Onı bilmegen ahmaq.
(Baş)

AYVANLAR

Alaman ayaq, altın tayaq,
Cuvurıp keter yalınayaq.
(Tavşan, qoyan)

Biz kibi, kirer,
Fırçı kibi, bükülir,
Yuvarlatsañ aşağı,
Qarpız kibi, tığırır.
(Kirpi)

Bir toymazım bar,
Bütün evni yorta,
Toqtamay çuval,
Torbalarnı yırta.
(Sıçan, sıçavul)

Canavar candan,
Qaftanı puldan,
Közleri nurdan,
Suv içer gölden.
(Balıq)

Çağaraqta kiyiz yoq,
Çal tekede boynuz yoq.
(Qoyan)

Çıldırı çıpsız,
Baldırı etsiz,
Kendisi bir ğarip,
Kendisi köy ağası.
(Köpek)

Dağda-çölde yaşayım,
Qavun-qarpız aşayım,
Avcılarnı körgende
Pek qorqmağa başlayım.
(Tavşan)

Dağda yaşar – dağ kibi,
Boynuzı, pıtaq kibi,
Egilir suv içmege,
Bağırır, ulaq kibi.
(Sığın)

Dayımnıñ oğlu ufaçıq,
Ayaqları qısqaçıq.
(Kirpi)

Derelerni dolaşa,
Dağlar, taşlar ulaşa,
Küçü ile keçine,
Canavar ayvan denile.
(Arslan)

Dört ayaqlı lap-lap,
Kiyiz terisi qaplap,
Eki örkeçi doñ-doñ,
Bir bılğavuç.
(Deve)

Dört lap, eki küp,
Qılıçı qıñır, yumur top.
(Deve)

Dörttir onıñ ayağı,
Demir mıhlı tayağı,
Menzilge yapıştırır,
Taştan qattı tuyağı.
(At)

El yatar,
Ekisi yatmaz.
(Boynuzlar)

Er kes bile onı,
İneden onıñ tonu.
(Kirpi)

Gece-kündüz kezerim,
Er bir şeyni sezerim,
Sürüge hırsız tüşse,
Başın-közün ezerim.
(Köpek)

İnesi çoq, tikişi yoq,
Yarısı ine, yarısı tük.
(Kirpi)

İsar içinde yağlı qayış.
(Yılan)

İş buyurma – men "beyim",
Tap ketir ber – men yeyim.
(Mışıq)

Maramamnıñ ucu badem,
Badem nedir? Şaan nedir?
Yedi yıl qursaqta yatar.
Bu canavar özü nedir?
(Fil)

Ocaq başında quman,
Közçiklerini yumğan.
(Mışıq)

Odaman Orda,
Eki közü yolda.
(Köpek)

Özü beñzer erikke,
Çapıp keter delikke.
(Sıçan)

Pindi, pindi, pindi ketti,
Çalılarğa siñdi ketti,
Şimdi çıqar körersiz,
Küle-küle ölersiz.
(Kirpi)

Qanatı bar, uçalmay,
Arqası bar, yatalmay,
Ayağı yoq, artından
Qaşqa cüyrük yetalmay.
(Balıq)

Qulaqları büyükçe,
Aqılı yoq derece.
(Eşek)

Saqalı bar – qadı degil,
Sırğası bar – qadın degil.
(Eçki)

Suvda doğa, suvda öse,
Qarağa çıqsa, çıdamay öle.
(Balıq)

Temeldendir evleri,
Bal-yağ aşar özleri,
Evden avğa çıqqanda
Cılt-cılt eter közleri.
(Sıçan, sıçavul)

Tutqan – oñmasın,
Aşağan – toymasın,
Satqan – pulım qadar
para qazansın!
(Balıq)

Üstü pulçıq,
İçi qılçıq.
O nedir?
(Balıq)

Yamavı bar –
Tikişi yoq.
(Çubar ayvan)

Yer tübünde maylı qalaç.
(Yılan)

Yeşil atlas
Suvğa batmaz.
(Baqa)

Yip kibi, sozulır,
Basım kibi, cıyılır,
Baqsañ, evi körünmez,
Şu daqqası coyulır.
(Yılan)

QUŞLAR

Başı taraq –
Quyruğı oraq.
(Horaz)

Bir kiçkene metiyçik,
İçindedir bötiyçik.
(Yımırta, çipçe)

Bir qızım bar,
Üstünde qırq kölmegi bar,
Kene de teni açıla.
(Tavuq)

Bir oğlum bar,
Ağzı kemikten,
Saqalı etten.
(Horaz)

Cansızdan canlı doğar.
(Yımırta, çipçe)

Eki kere doğa,
Bir kere öle.
(Yımırta, çipçe)

Ev saçaqta asılğan,
Balta, çotsuz yasalğan.
(Quş yuvası)

İçi teri,
Tışı et.
(Tavuq bötekesi)

Qanatı arıq,
Quyruğı yarıq.
(Qarılğaç)

Qanatı burma,
Sesi zurna.
(Horaz)

Qaranlıq aran töründe
Qazday olıp otura.
Taramağa saçı yoq
Tazday olıp otura.
(Misir, körel)

Qıştan qorqmay, sekire,
Qar ve suvuq ketire.
(Qarğa)

Qulağı, közü mışıqnıñkine oşay,
Kündüz yuqlay, gece aşay.
(Miyav quş)

Saçaq astında yatar,
Çamurdan yuva yasar.
(Qarılğaç)

Tavuq zamette ise,
Çette turıp bağıram,
Yuvada mücize körsem,
Ev saibin çağıram.
(Horaz)

Tiriden ölü doğar,
Ölüden tiri doğar.
(Yımırta, çipçe)

Toban töşevli yerde
Men aq “topçıq” yaratam.
Kün qonayım degende,
Damğa minip, men yatam.
(Tavuq)

Uzaqtan kördim bir alaşa,
Yanına bardım tor alaşa,
Vay-vay onıñ yürüşi,
Yüzrip kölmek yırtışı.
(Misir, körel)

Yerçigine yatar,
Bir metiyçik taşlar.
(Tavuq, yımırta)

BÖCEKLER

Aşağanı yeşil yapraq,
Ola sarı em de aq.
Aşından da ev yapar,
Özüni anda qapar.
(Yipek qurtı)

Boynuzı bar, sığır degil,
Yuvası bar, quş degil.
(Çıqçıqbalaban)

Çüy, çüy, çüydim, quş,
Çüy başına mindi quş,
Qanatı ala-qara quş,
Han başına mindi quş.
(Çibin)

Dağdan kelir arapçıq,
Ayağında çorapçıq.
(Balqurt)

Eki yapraq bir tende,
Kezer gülzar, çimende.
(Köbelek)

Eleñ, eleñ, eleñ eter,
Eki etegin qaqıp keter,
Qaburçaqqa tiyip keter,
Qaq suvunı içip keter.
(Köbelek)

Qaranlıq evde
Qadıraqay sekire.
(Pire)

Qaranlıqta yatar,
Malını bizge satar.
(Balqurt)

Men hızmetten iç bezmem,
Bir daqqaçıq boş kezmem.
Çiçeklerni severim,
Şırasını emerim.
(Balqurt)

Özü qara – qarğa degil,
Qanatı bar – quş degil,
Qobağa kirer – tilki degil,
Qoqu alır – köpek degil.
(Qara qoñuz)

Sallana, sarqa,
Yerge tüşmege qorqa.
(Örümçek)

Tavda, çölde cüremen,
Qarap turmay işleymen,
Bal toplayman çiçekten,
Tiyseñ, yaman tişleymen.
(Balqurt)

Tereçikke qonar,
Gül-çiçekten aş toplar.
(Balqurt)

Uzaqtan baqtım – bir qasır,
Yanına bardım – kilitli isar,
Açıp baqtım – ap-açıq,
Tatıp baqtım – bal tatır.
(Solaq)

Usta isarğa çıqar,
Bedel yapar, bedel yapar,
Qazması yoq, küregi yoq,
Nasıl yapar? Neden yapar?
(Balqurt, solaq)

Vızıldadıñ, uçtıñ, quş,
El salladım, qorqtıñ, quş,
Qanatları aqçıl, quş,
Tatlı sever ahmaq quş.
(Çibin)

Yazı yazar – qalem degil,
Terekke çıqar – insan degil,
Yük taşır – eşek degil.
(Çıqçıqbalaban)

Yer tübünde qazan qaynar.
(Qırmısqa yuvası)

Zuvul, zuvul, zuvul quşlar,
Em köyde, em dağda qışlar,
Özü içün azırlar,
İnsanlarğa bağışlar.
(Balqurt)

TEREK VE MEYVALAR

Alçaçıqtır dalları,
Incıtadır elleri,
Al-revan qan eter,
Alam deseñ, elleri.
(Qızılçıq)

Aldım – bir dane,
Açtım – biñ dane.
(Nar)

Astı teri, üstü teri,
İçinde ballı yeri.
(İncir)

Astı carı, üstü carı,
Ortasında biñ bir tarı.
(İncir)

Aş, aşnıñ içinde – taş,
Taş içinde kene aş.
(Zerdali ve onıñ çegirdegi)

Aşı – suv, topraq,
Başı – kün, yapraq.
(Terek)

Attım rafqa
Bir quru qafa.
Aşaması tatlı,
Maymun sıfatlı.
(Ceviz)

Babası Ümer oca,
Anası Yayma qadın,
Qızı güzellerden güzel,
Oğlu cıyınlarda kezer.
(Yüzüm kütügi, asması, yaprağı, salqımı)

Bir buzavnı aydadım arañğa,
Quyruğı qaldı qolumda.
(Kiraz)

Bir keseçik fil taşı,
İçinde bekler aşı.
(Fındıq)

Bir kiçkene fil taş,
Yerge tüşse, sınmaz.
Yapıcılar yapalmaz,
Anahtarnen açılmaz.
(Fındıq)

Bir kiçkene fuçuçıq,
İçi tolu turşuçıq.
(Limon)

Çatır-matır yatarman,
Yerge tamır atarman,
Kim de kelip qapsa,
Balnen şeker tatırman.
(Yüzüm)

Çegirdegi qaplıca,
Yemesi onı tatlıca.
(Hurma)

Çegirdegi tatlıca,
Özü olur sarıca,
Bagçasına varınca
Közüñ toyar yegence.
(Zerdali)

Çeriklidir, tüklüce,
Haselidir yemede,
Onıñ yahşı lezeti
Yüklü qadın ilâcı.
(Ayva)

Çiçek açmaz, meyva ketirir.
(İncir)

Dört kelindeş
Bir kölmekniñ içinde.
(Ceviz aşı)

Egri-bükri babası,
Yayma qadın anası.
Şekerden tatlı qızı bar,
Zeerden accı oğlu bar.
(Yüzüm tüpi, yapraq, salqım, şarap)

İnesiz, yipsiz tizilgen boyuncaq,
Tabiat tizgen, qol üzgen,
(Yüzüm salqımı)

Kelinimniñ qaftanı qırq yamavdan,
Qorqu bilmey o balta ve yamavdan.
(Odun kesilgen kütük)

Kemigi bar, eti yoq,

Terisi bar, tükü yoq.
(Ağaç)

Kiçkene bir haneniñ
Sekiz odadır içi,
Odalarda sıranen
Oturır yüzer kişi.
(Nar)

Öse, öse bilinmez,
Közge asla körünmez.
(Terek tamırları)

Qarını yarıq pitedir,
Çegirdekten yetedir,
Çoq yemesi yaramaz
Sıtmağa meyil beredir.
(Erik)

Qutu içinde qutu.
(Ceviz)

Qışta ve yazda
Bir tüste ola.
(Çam teregi)

Qışta qarara,
Yazda yeşere.
(Terek)

Saqallı doğa bitimi,
Arçımaq kerek betini,
Beş oladır yetimi,
Yemeli onıñ etini.
(Muşmolla)

Terek üstünde
Kilitli sandıq.
(Ceviz)

Tögerektir, yem-yeşil,
Maqbul meyva yemege,
Tabiat neler yarata
İnsan içün yemege!
(Armut)

Tos-tomalaq taş,
İçi tolu aş.
(Ceviz)

Uzaqtan kelir bir gemi –
Gemiciler bilmey onı.
Geminiñ içi sandıq tolu –
Sandıqçılar bilmey onı.
Sandıqnıñ içi yarçıq tolu –
Yarçıqçılar bilmey onı.
Yarçıqnıñ içi şişe tolu –
Şişeciler bilmey onı.
Şişeniñ içi şerbet tolu –
Şerbetçiler bilmey onı.
Şerbetniñ içi inci tolu –
İnciciler bilmey onı.
(Nar)

Uzaqtan kelir fuçuçıq,
İçi tolu turşuçıq.
(Limon)

Yavaş-yavaş dal olur,
Yeşil ekeç al olur,
Tutacaq olsañ, saqt ol,
Eki eliñ qan olur.
(Dut)

Yazda kiyine,
Qışta soyuna.
(Terek)

Yazda salqınlatır.
Küzde aşatır,
Qışta sıcaqlatır.
(Terek)

Yemesi hoş, özü datsız,
Çoq yegenler olur alsız,
Körmesi hoş, özü hassız.
(Kiraz)

Yeşil doğar, sararır,
Hastalarnı oñarır,
Dertlerge şifalıdır,
Cümlege faydalıdır.
(Limon)

Yeşil yapraq sallanır,
Sallandıqça allanır,
Qızara-qızara al olur,
Cümle oña hoşlanır.
(Alma)

Yeşildir paltosı,
Sarıdır urbası.
Qırq teşigi bar,
İçinde aşı bar.

(Badem)

Yımırtadan küçük,
Filden büyük,
Zeerden accı,
Baldan tatlı.

(Ceviz: teregi, qabuğı, aşı)

Yüregi yoq qanı aqa,
Çin söyledim, deme şaqa.
(Qara dut)

SEBZE VE QAVUN-QARPIZ

Accı tilli,
Astı qıllı.
(Soğan)

Açıq yeşil tüslenip,
Yaz başında o pişe.
Kimerde çapçaqqa tizile,
Kimerde salatqa tüşe.
(Hıyar)

Alçaçıq bir boyu bar,
Al qadife tonu bar.
(Qırmızı biber)

Alçaçıq boylu,
Qadife tonlu.
O nedir?
(Patılcan)

Anterisi çoq,
Dögmesi yoq.
(Qapısta)

Arşındır boyu,
Yeşildir soyu,
Aqtır qanı,
Suvdır canı.
(Hıyar)

Astı qıllı, aq qaftanlı,
Pek yahşı yaratılmış,
Çerik bitmiş, accı tilli.
(Sarımsaq)

Astı sarı, üstü sarı,
Ortasında pek çoq arı.
(Qabaq)

Astı tüklü,
Üstü püskülli.
(Soğan)

Başı yer astında,
Saçları yer üstünde.
(Soğan, sarımsaq)

Başı yeşil – yemiş degil,
Üstü qara – kömür degil,
İçi beyaz – penir degil,
Quyruğı bar – sıçan degil.
O nedir?
(Qara turup)

Beş arifli bir sözdir,
Aşalğan şey adıdır.
Oñlu-sollu oqulır,
Kene aynı manadır.
(Qabaq)

Çeriklidir küsküli,
Tübündedir püsküli.
(Sarımsaq)

Dülber zindanda,
Saçları soqaqta.
(Çükündir)

Evni aşqa toldurğanlar,
Qapı qoymağa unutqanlar.
(Qavun, qarpız)

Eti semiz, ayağı yoq,
Terisi bar, canı yoq.
(Çükündir)

Küçüçik yurt,
İçi tolu qurt.
(Qabaq)

Öskende üstüni aşaylar,
Pişken soñ astını aşaylar.
(Soğan)

Özü şarday,
İçi qanday,
Damı balday.
(Qarpız)

Qapısı yoq, penceresi yoq,
İçinde musafiri çoq.
(Hıyar)

Qara-qara maqara,
Kesip alsañ, ağara.
(Qara turup)

Qat-qat qatlançıq,
Qatlamadan ap-açıq,
Terek deseñ, yapraq,
Yatqan yeri topraq.

(Qapısta)

Qatlamaday qabarğan,
Yımırtaday açılğan.
(Qapısta)

Qat-qattır,
Qatmer degildir.
Qırmızıdır,
Alma degildir.
(Soğan)

Tabiat qura binanı
Pıçaq aça qapını.
(Qavun, qarpız)

Taşlar, çuqurdasızmı?
Sorarğan meyvasızmı?
Dünya bazarğa kelgen –
Siz daa yuqlaysızmı?
(Qartop)

Top kibi, tomalaq
Qapalı bir qutudır.
Qan kibi, qırmızı
Em, bal kibi, tatlıdır.
(Qarpız)

Tos-tomalaq – qarpız degil,
Sap-sarı o – may degil,
Quyruğı bar – sıçan degil.
(Şalğam)

Tös-tögerek, qap-qara,
Kesseñ, içi qarara.
Sıçavulday quyruğı,
Sofralarda tapıla.
(Qara turup)

Urbası çoq,
Dögmesi yoq.
O nedir?
(Qapısta)

Yarsañ – içi qandayın,
Aşasañ – özü baldayın.
(Qarpız)

Yer astında – saqallı.
(Soğan, sarımsaq)

Yer astında çipçeli tavuq.
(Qartop)

Yer astında ciren at,
Atnıñ terisi yedi qat.
Soyarsıñ da aşarsıñ,
Aşağanda ağlarsıñ.
(Soğan)

Yerde yatqan taş kördim,
Tuzsız pişken aş kördim.
(Qabaq)

Yer astında qara bardaçıq.
(Qara turup)

Yer astında qızıl bardaçıq.
(Çükündir)

Yer tübünde qızıl horaz.
(Soğan)

ZAHİRE VE BAŞQA ÖSÜMLİKLER

Ağzı yoq, adamnı tişler.
(Tiken)

Altın baş, qamış ayaq, olur aşayt.
Ne ekenin men aytmayım, özüñ ayt.
(Boğday başağı)

Attır, ottır, arnavuttır,
Ağzı yoq, özü tişley.
(Qıcıtqan)

Deñiz degil, dalğalı.
(Boğday ızanı)

Er kün saba künge baqar,
Qara-beyaz mercan taqar.
(Künaylan)

Qat-qat tonu bar,
Qarçığaday boyu bar.
(Qınlı mısırboğday)

Qutuçıq açıldı,
Sarı yipek saçıldı.
(Tarı)

Oşamay o ateşke,
Zarar ketire er işke,
Er kes ondan qaça,
Ayağını saqt basa.
(Tiken)

Pıtaq üstünde filcan,
İçinde beyaz mercan.
(Pamuq)

Sapı onıñ kümüştir,
Al boynuña iliştir.
Menim saña söylegenim
Yapraqsız bir yemiştir.
(Mantar)

Suv tübünde
Sarı altın.
(Tüy)

Tabiat yapar,
Adam yulqar,
Ayvanlar onı taptar.
(Boğday, arman basuv)

Turalar göl qarşında,
Quyruqları başında.
(Qamış)

Yeşil qılıç el keser.
(Qamış)

Yeşil şalvar içinde tüklü hıyar.
(Mısırboğday)

Yol yanında vay-vay.
(Tiken)

AŞ-YEMEKLER

Aldır renki, gül kibi,
Al yanaqlı, qız kibi,
Tañlay bilir dadını,
Tatlı, solaq bal kibi.
(Gülbe şeker)

Alla-Alla alâmet,
İçi tolu qıyamet.
Aq saldım, qızıl aldım,
Pek lezetli bu nimet.
(Furun, ötmek)

Aqtır özü – qar degil,
Özü ballı – bal degil.
(Şeker)

Aqtır onıñ qaftanı,
Sarı çıqa fistanı.
(Yımırta)

Aqtır – içkige tökerler,
Qaradır – aşqa seperler.
(Süt ve qara biber)

Astı hasır,
Üstü hasır,
İçi ise may sasır.
(Köbete)

Başta özüni soyğanlar,
Soñ içini oyğanlar,
Pirniçnen qarıştırıp
İçine qıyma qoyğanlar.
(Biber dolması)

Belini buvğan,
Suvğa çomğan.
(Maqarne)

Bir bardağım bar,
Eki türlü suvu bar:
Biri sarı, biri beyaz,
Sallasañ da, qarışmaz.
(Yımırta)

Bir keseçik fil taşı,
İçinde beyler aşı.
Onı pişirseñ – aş olur,
Pişirmeseñ – quş olur.
(Yımırta)

Bir sürü qoy suvğa ketti,
Suleyman batır artından yetti.
(Ufaq aş ve kevgir)

Buznı qırsañ – kümüş çıqar,
Kümüş içinden altın çıqar.
(Yımırta)

Ev töpesi oyuldı,
İçindeki coyuldı.
(Köbete)

Kiçkeneçik bor taş,
İçinde bar bizge aş.
(Yımırta)

Kâğıttan qazan astım,
Qaynadı, pişti.
Aqıllığa ayttım –
Añladı, bildi.
Aqılsızğa ayttım –
Şaqıldadı, küldi.
(Yımırta)

Lezetlidir baldan,
Alınır gölden.
(Tuz)

Maqassız kesile,
Yipsiz tikile.
(Ufaq aş)

Men bir beyaz topçıq taptım,
Bassañ – parlanır.
Yarısı beyaz, yarısı sarı,
Pişirseñ – aşalır.
O nedir?
(Yımırta)

Meni ayrı aşamaylar,
Mensiz de iç yaşamaylar.
(Tuz)

O yağı qaya,
Bu yağı qaya,
İçi tolu eki tüs maya.
(Yımırta)

Opladım, opladım,

Tos-tomalaq topladım.
(Sarma)

Özü şingen, suv degil,
Aq olsa da, qar degil.
(Süt)

Qazançığım qalaylı,
Pişirgen aşım qolaylı.
(Yımırta)

Qalaçlanıp oñarğan,
Qatmerlenip burulğan,
Aşap körseñ, bilirsiñ:
Eti içine doğralğan.
(Burma)

Qalbiñni şeñletir,
Özüñni söyletir,
Adamnı keyfletir,
Meclisni şeñletir.
(Şarap)

Qatlaması qırq qat,
Furunıña qoy, qızart.
Bal-yağ ile yaqıla –
Gülbe şeker ne acet?
(Baqlava)

Qaşıq üstünde yatam
Ayaqlarım uzatam.
(Laqşa)

Sarı suvda sandal oynay.
(Çiberek)

Sırtı taştan,
İçi aştan.
(Yımırta)

Suv içinde qayası,
Özündedir mayası.
Onsuz yemek yeyilmez,
Eyidir, fena – deyilmez.
(Tuz)

Suvda doğa, suvdan qorqa.
(Tuz)

Suvda yatsa – batmaz,
Qarda yatsa – qalqmaz.
(Yağ)

Tapmacamnıñ tapı yoq,
Qaşığımnıñ sapı yoq.
(Qaşıq aş)

Tarı septim torğayğa,
Oyun ettiler boğdayğa.
Et şorbasında o pişer,
Er kes özüne eşer,
Çapa qaşıq, çala qaşıq,
Er kes evde oña aşıq.
(Pasta)

Taş kibi, qattı,
Bal kibi, tatlı.
(Şeker)

URBA VE İLVANLAR

Alaca yılan, direkke dolan,
Vallayı yalan, billâyi yalan.
(Quşaq)

Altın qantar,
Et tartar.
(Sırğa, küpe)

Anavı evde vay-vay,
Mınavı evde vay-vay.
Kişi olmasa, olmay,
Kişiden iç qalmay.
(Ayaqqap)

Bağlasam, atım tez keter,
İstegen yerge çalt yeter.
Çezsem, o aman toqtar,
Nedir o? Aytıñ balalar!
(Ayaqqap)

Baş, ayaqsız – boyu bar,
Kevdesi yoq – qolu bar.
(Kölmek)

Beş doğmuşqa – bir tonçıq.
(Qolçaq)

Bir yipçik üstünde
Yetmiş qozu asılğan.
(Boyuncaq)

Bir quyum bar – belden,
eki quyum bar – tizden.
(Ştan, çızma)

Bir evde bir zanbaq,
Sen de baq, men de baq.
(Küzgü)

Çıtırmanlıqnı tüzete,
Er kesni bezete.
(Taraq)

Eki ögüzim bar:
Bağlasam – keterler,
Bağlamasam – ketmezler.
(Ayaqqap)

Elnen yapılır,
Etke taqılır.
(Sırğa, küpe)

Erte turdım,
Eki yolğa çaptım.
(Ştan)

Enteşli, menteşli,
Dört köşeli,
Suv yibermey,
Er kesni köstere.
(Küzgü)

Et metiyde
Demir qırşav.
(Parmaq, yüzük)

Kevdesi bar,
Qolları bar,
Başı yoq.
(Palto)

Közü yoq – körsete,
Sözü yoq – ögrete.
(Közlük)

Ne yerdedir, ne köktedir,
Cümle-alem içindedir.
(Küzgü)

Qırq közü bar,
Bir burnu bar.
(Çarıq)

Sarı atım salqında bağlı.
(Sırğa, küpe)

Sıra-sıra tişim çoq,
Aşamağa ağzım yoq.
(Taraq)

Tap – nedir? Tapı nedir?
Gül baarde kümüş nedir?
Ne yerdedir, ne köktedir –
Cümle-alem içindedir.
(Küzgü)

Tişleri bar, bir kibi,
Kip-kilegey, buz kibi,
Çirkinni dülber eter,
On beş yaşar qız kibi.

(Taraq)

Tös-tögerektir özü,
Ortasında bar dört közü,
Yipnen belden bağlana,
Quyuğa qapaqlana.
(Dögme)

Tüklü yorğan, qaba töşek,
Örtünmege cıllı-yımşaq,
Qış kününiñ baş keregi,
Artta qalsın qaba töşek.
(Ton)

Ufaçıq mezar
Dünyanı kezer.
(Ayaqqap)

Uzundır, sırıq kibi,
Accıdır, zeer kibi,
Maalle-maalleden kezer,
Seskenip, tavuq kibi.
(Tütün çubuğı)

Yırığına yumalaq.
(İlik, dögme)

EV VE EV EŞYALARI

Ağzı bar, aşamay,
Qulağı bar, eşitmey,
Ayağı bar, atlamay,
İçinde suv şaltıray.
(Samovar)

Al boyağa boyadım,
Anamnıñ aldına tayadım.
(Öreke)

Alçaçıq adam
Qora bekler.
(İne)

Alçaçıq boyu bar,
Eki qarış saqalı bar.
(İne, yip)

Alçaçıqtan qar yağa.
(Un elev)

Alçaçıq terek
Anama kerek.
(Öreke)

Anav evde bir çeltek,
Mınavı evde bir çeltek,
Bunı bilmegen zır tentek.
(Pencere)

Anda yıqıl,
Mında yıqıl,
Bar da qapı artına tıqıl.
(Sipirki)

Ap-aq olıp otura,
Ev içini toldura.
(Lampa)

Ap-açığım ev saqlar,
Özü qapını quçaqlar.
(Qapı mandalı)

Aq qaftanına kiyinir,
Aqşamdan soñ körünir.
(Lampa)

Aq oğlançıq
Perçeminden asılğan.
(Çıraq)

Aqşam viran,
Saba seyran.
(Yorğan-töşek)

Aqşam kirer,
Saba çıqar.
(Qapı mandalı)

Aqşam oldı – sarara,
Saba oldı – ağara.
(Lampa)

Aqşam olsa – cayılam,
Saba olsa – cıyılam.
(Yorğan)

Astı şişe,
Üstü şişe,
Ortasında
Kebap pişe.
(Lampa)

Aşağıdan kelir yelli-yelli,
Quyruğı telli-telli,
Baq onıñ yortuşına,
Keten kölmek yırtışına.
(Maqas)

Avuldamay, tişlemey –
Kimseni içke yibermey.
(Kilit)

Bar, deli, kel, deli,
Ayaq üstüne qal, deli.
(Qapı)

Başımda – köbeçigim,
Burnumda – eleçigim,
Qursağımda amam bar,
Belde ise elim bar.
(Çaynik)

Beli bağlı biçekke,
Er kün tura keçikke.
(Sipirki)

Belini sıqıp bağlağan,
Şeytan avasına oynağan.
(Sipirki)

Beşevleşip aqaylar
Qıldan köpür yasaylar.
(Nağış ineleri)

Bir dane özüm,
Biñ dane közüm.
(Elek)

Bir zamanda yeşil anterili qız edim,
Mında keldim – başım bağlı qul oldım.
(Sipirki)

Bir itim bar.
"Av-av" dep afırmay
Qapıdan da kimseni yibermey.
(Kilit)

Bir kelinim bar.
Kelgen, keçken onı öpe.
(Meşrebe)

Bir kütügim bar.
Kelgen de üstünden atlay,
Ketken de.
(Bosağa)

Bir qutunıñ içinde bir suv,
Suvnıñ içinde bir yılan,
Yılannıñ töpesinde bir gül.
(Lampa)

Bir ögüzim bar,
Quyruğınen qora bekler.
(İne)

Bir ögüzim bar,
Quyruğından tutmağance
Aranğa kirmez.
(Qaşıq)

Bir taraşçıq
Evni bekler.
(Kilit)

Bir çatal terek
Terzige kerek.
(Maqas)

Bir civanım bar.
Törden qapığa,
Qapıdan törge cuvura.
(Sipirki)

Bizim evde qadı bar,
Egri-bügrü beti bar,
Şimdi kelse, körersiz,
Küle-küle ölersiz.
(Sacayaq)

Boyu bir qarış,
Saqalı beş qarış.
(İne ve yip)

Çanaq-çölmek türtüşir,
Eki kelindeş maramasını yırtışır.
(Maqas)

Çevresi suv,
Ortası ateş.
(Samovar)

Çeşit türlü sımam bar,
Ayağım yoq, ağzım bar.
Ava berseñ – yutarım,
Qarnım toysa – uçarım.
(Puska)

Dört ağa-qardaş
Zir saçaq tübünde.
(Stol, skemle)

Dört aqayğa bir taqiye.
(Stol, skemle)

Dört köşe qayıq
Başıña lâyıq.
(Yastıq)

Dört ayağı bar, canı yoq,
Üstünde güller açılğan, canı yoq,
Künde yüz biñ hancer ursam,
Çıqacaq bir direm qanı yoq.
(Nağış örüvi)

Ev içinde evim bar,
İçerisinde toyum bar.
(Soba)

Evimizde bar bir quyu,
Quyunıñ içinde suvu,
Suvnıñ içinde yılan,
Yılannıñ ağzı yanğan.
(Çıraq)

Eki qursaq, dört qulaq,
Bunı bilmegen ahmaq.
(Yastıq)

Eki yigit küreşe,
Tabanları tireşe.
(Maqas)

Eki qulaqlı saqa
Adamlarnı baqa.
(Qazan)

Em mında, em anda,
Em qapı artında.
(Sipirki)

İçi qara, tışı aq,
İnanmasañ, çıq da baq.
(Baca)

İçkiciniñ üç oğlu
İçe-içe otura,
Asma qara saqallı
Üstüne minip otura.
(Asma qazan)

Kelgen-ketken qol uzata,
Amma kimseniñ qolunı tutmay.
(Qapınıñ sapı)

Kevdesi beyaz,
İçinde canı kendirden.
(Çıraq)

Kiçkeneçik tayım bar,
Köz ögümde semire.
(Urçuq tayağı)

Kirgende senden qaçar,
Çıqqanda artıñdan çapar.
(Qapı)

Közü yoq, ayağı yoq,
Soqurğa yol köstere.
(Tayaq)

Men ketem, o kete,
Kapik qadar iz ete.
(Qoltuq tayaq)

Min, min minare,
Minare içinde kamere,
Kamere içinde deñiz,
Deñiz içinde balıq,
Balıq yanında yarıq.
(Lampa)

O yaqqa keter, bu yaqqa keter –
Bir qarış yol keçer.
(Beşik)

Ot başında oturğan,
Qursaçığını toldurğan.
(Quman)

Öz boynu özü aşar.
(Çıraq)

Özü cansız, ateş degil,
Er kesni qızdıra.
(Yorğan)

Qabırğası bar – qanı yoq,
Dört ayağı bar – canı yeq.
(Krovat)

Qale içinde qamere,
Qamere içinde balıq,
Balıqnıñ başı yarıq.
(Lampa)

Qapı artında oturğan,
Qursağını toldurğan.
(Quman)

Qara mışıq
Quyruğından asılır.
(Qoltava)

Qara oğlan
Qapını bekler.
(Kilit)

Qarnında suv tolu,
Yoq ayağı em qolu.
(Qopqa)

Qıllı qıbır,
Tübüñde qıdır.
(Kiyiz, kilim)

Quyruğı tışta,
Başı qobada,

Kim quyruğını bursa,
Onı içeri kirsete.
(Anahtar)

Qulağı bar – eşitmey,
Ayağı bar – yürmey.
(Çoyun)

Rafta filcan,
İçi tolu aq mercan.
(Şekerlik ve şeker)

Siler, sipirir,
Qapı artında tikilir.
(Sipirki)

Sizge tiktim kölmek, qalpaq,
Özüm ise qaldım çıplaq.
(İne)

Stol üstünde bir ögüz,
Qursağında bar boynuz.
(Çaynik)

Suv içip, suv qusa.
(Gügüm, çaynik)

Tapmacanıñ tapı qara,
Tapmağannıñ yüzü qara.
(Tava)

Tögerek aran,
Astı boran.
(Eleknen un elev)

Tükürip, tükürip,
Qoydım teşikke.
(İne, yip)

Uzun aralıq,
İçi qaranlıq.
(Baca)

Uzun uruğım,
Qısqa sırığım,
Ebediy belki
Anda kezerim.
(Yip, ine, oymaq)

Uyu, uyu, uyu.
Uyunıñ içinde – quyu,
Quyunıñ içinde – yılan,
Yılannıñ tili – mercan.
(Lampa)

Üç ayaqlı,
Davul qursaqlı.
(Soba)

Üç ayaqlı tartana (qartana?)

Küçlüm, dep maqtana.
(Soba)

Üç oğlum bar,
Üçü de bir quşaq bağlar.
(Sacayaq, ocaq)

Yattım – yatalmadım,
Turdım – turalmadım,
Qulağımdan burmağance
Yuqlayalmadım.
(Anahtar)

Yibersem – yüz burum,
Toplasam – bir burum.
(Yip)

Zar zarğa miner,
Zar qapığa miner.
Zar şerfesi kelgen soñ
Zar qapıdan tüşer.
(Kilit ve anahtar)

Zır-zır etip aylana,
Özü kelip baylana.
(Urçuq)

EMEK ALETLERİ

Ağzı yoq, piçen aşay.
(Senek)

Ağzı yoq, tişleri çoq,
Tişlese de, aşamay,
Lâkin kimni de tişlese,
O bir daa yaşamay.
(Pıçqı)

Anda lap-lap,
Mında lap-lap,
Kiyiz qaplap,
Süngü saplap.
(Sopanen arman basuv)

Azbar içinde
Arqası yaralı.
(Kütük)

Balta degil – yara,
Çapa degil – qaza,
Sanki dersiñ ay yıltıray,
Tüşün de tap, ey, kadây.
(Saban, Türen)

Biñ bir dane közü,
Kimseni körmey özü.
(Zıncır)

Bir atım bar,
Qırq yarası bar.
(Üstünde ağaç kesilgen kütük)

Bir itim bar – avlamaz,
Uzaqlardan cavlamaz,
O ne qorqar tayaqtan,
Qap-qaç tutar ayaqtan.
(Qapqan)

Bir kiçkene balaçıq
Başına kiygen dablaçıq.
(Mıh)

Bir kiçkene qambırçıq,
Yazda qırar qamışçıq.
(Oraq)

Bir kiçkene fil,
Arqasında tasma til,
Aqılıñ olsa, oylan da bil.
(Qantar)

Bir malım bar,
Onsız ticaret olmaz.
Tenekeden yuvası,
Demirden yımırtası.
(Teraze)

Bir oğlum bar,
Dört quşaq bağlay.
(Çapçaq)

Bir ögüzim bar,
Özü qaza, özü kürey.
(Burğu)

Buğum-buğum bağlanğan,
Kimse çezip olamağan.
(Zıncır)

Çapa artqa em ögge,
Tişlep, böle ekige.
(Pıçqı)

Çuqur qazdım
Toprağı çıqmadı.
(Yerge qaqılğan qazıq)

Dağğa barsa, qutura,
Evge kelse, otura.
(Balta)

Dağğa ketkende evge baqa,
Evge qaytqanda dağğa baqa.
(Belge qıstırılğan balta)

Dört kelindeş
Bir quyuğa oq atar.
(Sığır sağuv)

Elge sığa,
Evge sığmay.
(Ceviz sırığı)

Kevdesi içeride,
Başı tışarıda.
(Mıh)

Kelinimniñ qaftanı qırq yamavdan,
Qorqu bilmey o balta ve qamavdan.

(Üstünde ağaç kesilgen kütük)

Keteyatqan fil,
Arqasında tasma til,
Aqılıñ olsa,
Oylan da bil.
(Saban)

Köterip aldım,
Artına saldım,
Quru qoydım,
Sılaq aldım.
(Qapqan)

Közlerimden aqa yaş,
Aqqan yaşım ilge aş.
(Çeşme)

O seni aşağı çeker,
Sen onı – yuqarı.
(Çana)

Özü toq,
Kölgesi yoq.
(Uru)

Qalpağı bar, başı yoq,
Yalmap yutqan aşı yoq.
(Mıh)

Taraq desem, taraq degil,
Taraq kibi, tişi bar.
Dülgerlerge kerekli o,
Em salmaqlı işi bar.
(Pıçqı)

Tenekeden yuvası,
Demirden yımırtası.
(Teraze)

Tişleri çoq, tişlemey.
(Tırnavuç)

“Şolp” etip, tüşer,
Sallanıp, çıqar.
(Qopqanen quyudan suv almaq)

Yazda yaylada oynay,
Qışta azbarda yuqlay.
(Çalğı)

Yerge kirse – ağara,
Yerden çıqsa – totlana.
(Türen)

Yüz biñ dane aydamaq,
Bellerinde bir quşaq.
(Qora)

ATEŞ, TÜTÜN, KÜL

Ayaqsız, elsiz,
Çıqar merdivensiz.
(Tütün)

Elsiz, ayaqsız oynay,
Bizge yemek azırlay.
(Ateş)

Kök eskiçik bağladım,
Kökke selâm yolladım.
(Tütün)

Qorqu bilmez,
Ketse – kelmez.
(Ateş, Tütün)

Suvdan qorqar,
Yelden qaçar,
Er şeyni aşar.
(Ateş)

Üç ögüzim bar:
Biri aşar – toymaz,
Biri keter – kelmez,
Biri yatar – turmaz.
(Ateş, tütün, kül)

Yel dayın eser,
Terek dayın öser,
Qılıç dayın keser.
(Ateş)

Yelden öse,
Suvdan öle.
(Ateş)

AT-ARABA ALETLERİ, YOL

Attan yüksek,
Köpekten alçaq.
(Eger)

Bir evim bar,
Qırq penceresi bar.
(Toban taşığan araba)

Bir şey kördim, aytsam eger, alemni ayran eter.
Bilse de, em bilmese de, er kes kelip seyir eter.
Üç tiri kördim, bir ölüni süyrep keter.
Tiriler durğun, ölü ise söylenip keter.
(Ögüzler, aydavcısı ve ağaç araba)

Boyu uzun, kölgesi yoq,
Onsız körüşüv de yoq.
(Yol)

Canlı cansıznı tarta,
Cansız söylene,
Canlı söylenmey.
(Ağaç araba ve ögüz)

Çapa, çapa talmay,
Atnıñ peşinden qalmay.
(Araba)

Domuzdır anası,
On ekidir balası.
(Araba köpçeginiñ mıylığı ve kegevleri)

Men ögge ketem, o yolda qala.
(İz)

Qardaşı qaça,
Ağası quvalay,
İç de artından yetalmay.
(Arabanıñ ög ve art köpçekleri)

Qırq ayaqlı, canı yoq,
Suvu bar, qanı yoq.
Cümle-alem üstünden keçe,
Qaçmağa mecalı yoq.
(Köpür)

Üstü tahta, astı taş,
Sekiz ayaq, eki baş.
(Yekilgen ögüzler)

Yol astında qırq ayaq.
(Köpür)

KİTAP, KÂĞIT, YAZI

Aq dağlar, qara qoylar,
Onı da küter nazlı, nazlı çobanlar.
(Yazı, oquyıcılar)

Aqtır tarlası,
Qaradır yımırtası.
Elnen ekilir,
Tilnen cıyılır.
(Yazı)

Beyaz çölde qara urluq sepilgen.
(Kâğıtta yazı)

Elsiz-ayaqsız yol kezer,
Dost qalbini dostqa söyler.
(Mektüp)

Ev töpesinden attım – sınmadı.
Suvğa attım – sındı.
(Kâğıt)

Qat-qat qapısta,
İçi tolu qırmısqa.
(Kitap)

Qat-qat – qapısta degil,
Tikişi bar – anteri degil,
Benegi bar – basma degil.
(Kitap)

Mende de bar, sende de bar,
İnsanda da bar, adamda yoq.
("N" arfi)

Para bermey kiresiñ,
Dünya sırın bilesiñ.
(Mektep)

Tili bar – insan degil,
Tikişi bar – kölmek degil,
Yaprağı bar – terek degil.
(Kitap)

Uyum, uyum töşek,
Onı bilmegen eşek.
(Kitap)

Uzaq, uzaq yollardan
Bir acayip quş kelir,
Qurma, badem tili bar,
Söyledikçe hoş kelir.
(Mektüp)

Uzundır, incedir, kertiktir başı,
Sürdükçez, sildikçez tökülir yaşı,
Bardıqçaz, keldikçez bitirir işi.
(Qalem)

Yemek yemez, salta içer,
İçkenini çıqarır.
Dünyada, quş kibi, uçar,
Eyilik ve kemlik saçar.
(Qalem, yazı)

ESAP TAPMACALARI

Bir buçuq – buçuq olur,
Eki buçuq daa qaç olur?
(Dört)

Bir qartbaba, eki baba,
Eki bala ve bir torun.
Episi qaç adam olur?
(Üç)

Eki sekiz, bir doquz,
Üç yigirmi ve bir otuz.
Bu qaç eter?
Tapıñız!
(Yüz on beş)

Eki sekiz, bir doquz,
Em yigirmi, em otuz.
Bu qaç eter?
Tapıñız!
(Yetmiş beş)

Eki sekiz – on altı,
Kene sekiz em altı.
Bu qaç eter?
Tapıñız!
(Otuz)

Eki sekiz – on altı,
Kene sekiz em altı,
Eki altı, bir sekiz,
Bir yigirmi ve bir otuz.
Bu qaç eter?
Tapıñız!
(Yüz)

Qırq atnıñ tuyağında
Qaç dane nal ve mıh bar?
(Yüz altmış nal ve biñ yüz yigirmi mıh)

ÇALĞI ALETLERİ

Bir ağaçnı oyğanlar,
İçine şeytan qoyğanlar.
Yañılğan, yalan söylegen,
Qulağını burğanlar.
(Kemane)

Bir balam bar.
Elge alsam, ağlay,
Yerge qoysam, toqtay.
(Kemane)

Bir oğlum bar, adı Smail,
Özü kötekke pek meyil.
Arqası teriden,
Qulaqları demirden.
(Dare)

Canlı cansıznı qıynay,
Cansız dümburdep ağlay.
(Davul)

Eki tüplü bir metiy
Uvulday da duvulday,
Duvuldayğa qaray da
Zuvulday da zuvulday,
Zuvuldayğa qaray da,
Irbañlay da tırbañlay.
(Davul-zurna ve oynağanlar)

Gece-kündüz çoqmar aşay,
Özü ölmey, kene yaşay.
(Davul)

Sıra-sıra teli bar,
Ne de tatlı sesi bar.
(Kemane)

Tartmalardan tartılğan,
Tartqan sayın sızğırğan.
(Saz)

Uzun ağaçnı oyğanlar,
Anda bülbül qoyğanlar.
(Kemane)

TEHNİKA

Alaman ayaq, on eki tayaq,
Çıt-çıt eter, çıtqa qonar.
(Saat)

Alçaçıq Mamut
Qora qoralay.
(Tikiş maşnası)

Anavı evde çıq-çıq,
Mınavı evde çıq-çıq,
Añlamasañ, evden çıq.
(Saat)

Ayağı yoq, daima yüre,
Qolu yoq – köstere.
Tili yoq, ezginen yırlay,
Onsız areket olmay.
(Çalar saat)

Bir balaban binayım,
Dümenim bar başımda,
Yürgen yolum tem-tegiz,
Qaldırmam bir yerde iz.
Dalğalar menim yoldaşım,
Ketem men uzaqlarğa,
Çıqalmam topraqlarğa.
(Gemi)

Bir atım bar, baylana,
Yelge qarşı aylana.
(Yel degirmeni)

Bir itim bar – ırılday,
Art qapıdan dırılday.
(Degirmen)

Bir kiçkene alaşa,
Toqtamayıp çalışa.
(Saat)

Bir oğlum bar:
Suv içmey, aş aşamay,
Gece-kündüz çalışa.
(Saat)

Bir yerde otura,
Tişi-tişine ura,
Cümle-alemni toydura,
Özü toymayıp qala.
(Degirmen)

Bütün ömür o çaynay,
Amma özü iç yutmay.
(Degirmen)

Cansız ayvan toqtamay
Boğday, çavdar çoq aşay.
(Degirmen)

Cep içinde
Zıncırlı ayuvçıq.
(Saat)

Cumaq qoydım cebime,
Em lâyıqtır elime.
(Saat)

Çıq-çıq aman,
Tayfası tamam.
(Saat)

Çıt-çıt amam,
Qurnası tamam.
Bir kelin aldım,
Babası imam.
(Saat)

Eki ayaqlı,
Hoş boynuzlı.
(Velosiped)

Er kün keter,
Yerinden köçmez.
(Saat)

Kete-kete, izi yoq,
Burnu bar, közü yoq.
(Gemi)

Kök güdürdey,
Çardaq durüldey,
Melekler diñley,
Boğday çatlay.
(Degirmen)

Körmesi dülber,
Küçük özü,
Canı yoq,
Bitmey sözü.
(Saat)

Közleri pek yıltıray,
Özü dır-dır qaltıray.
(Maşna, avtomobil)

Ne qadar qaqsam qanat,
Uçmağa yoqtır fursat.
(Yel degirmeni)

Qulağını bursam, canlana,
Köpçekleri aylana,
Aqsırğanda qaynana,
Kelin-kiyev uyana.
(Çalar saat)

Quru yerde yürmez,
Ayağı yerge tiymez.
(Gemi)

Sıra-sıra evçikler,
Bir sızıqqa tizilgen.
Suv kibi, aqıp kete,
Şaşıp qala ilk körgen.
(Tren, vagonlar)

Taştandır, demirdendir,
Aşağanı hamırdandır,
Cümle-alemni özü toydurır.
(Degirmen)

ZEMANEVİY TEHNİKA

Ağızm yoqtır – qıçıram,
Tilim yoqtır – çağıram.
(Elektrik çañ)

Armut içi tel sarıq,
Armutnıñ başı yarıq.
(Elektrik lampa)

Ayğa adam yetkize,
Andan da topraq ketire.
(Kosmik gemi)

Bir abazam bar:
Ne boldura, ne tala,
Özü yırlay, özü çala.
(Radio)

Çölde işler qara ayğır tırıldap,
Yansa – tütüni çıqmaz,
Sönse – külü qalmaz.
Yemek pişire, sobalar yaqa,
Truba içinden suvday aqa.
(Tabiiy gaz)

Eki közü gece yanar parıldap.
(Traktor)

Em ağlatır, em küldürir,
Teren mana bildirir.
Bir küzgüde
Bütün dünyanı körem.
(Televizor)

Em yaza, em yırlay,
Aytqanıñnı tekrarlay.
(Magnitofon)

Davuşı bar, özü yoq,
Söylemegen sözü yoq.
(Radio)

Dört ayaqlı merdiven kökke yete,
Eñ ağır yüklerni köterip kete.
(Kran)

Qanatım yoq – uçarım,
Uçıp ayğa çıqarım.
Yıldızlarnen körüşip,
Kene yerge qonarım.
(Kosmik gemi)

Qulağım bar, em boynuzım,
Qulağımnı bursalar,
Söylenem öz başıma.
Qartlar, yaşlar, balalar,
Meni sevip-sayalar.
Toplaşalar başıma,
Er kes keçe qarşıma.
Afrikanı, kosmosnı,
Antarktida buzunı,
Deñiz, okeanlarnı,
Çöllerni ve dağlarnı,
Dülber yeşil bağlarnı,
Ayvanlarnı, quşlarnı,
Şeerler ve köylerni,
Kösterem men er yerni,
Bildirem er haberni.
Bir oylanıp baqıñız,
Men nedirim? Tapıñız!
(Televizor)

Qulağı yoq – eşite,
Ağzı yoq – laf ete.
(Telefon)

Taqa-tuq, taqa-tuq,
Ketirem men pek çoq yük.
Gece-kündüz yol yürem,
Uzaqlardan men kelem.
Dağ ve çöllerni keçem,
Deñiz, qırlarnı körem.
Şeer, köylerde yürem,
Episine selâm berem.
Taqa-tuq, taqa-tuq,
Ketirem men pek çoq yük.
Balalarğa kitaplar,
Zavodlarğa tezyalar,
Köylülerge traktorlar,
Şeer, köyge kiyimler,
Telegrammalar, mektüpler,
Qurucılıqqa tula, mıh,
Fabrikalarğa pamuq,
Uzundır menim boyum,
Demirden yürgen yolum.
Bir oylanıp baqıñız,
Men nedirim? Tapıñız?
(Tren)

Teller boylap toqtamay aqa,
Aqşam olsa, evlerni yarıqlata.
(Elektrik aqım)

SİLÂ

Astı tahta, üstü tahta,
İçinde bir zalım sohta.
(Qılıç)

Beli büküle,
Avalaqqa tüküre.
(Tüfek)

Dağğa barsa – qutura,
Evge kelse – otura.
(Tüfek)

Demir aşap, ot tüküre,
Canlığa tiyse – öldüre.
(Tüfek, qurşun)

Mında öküre,
Uzaqqa tüküre.
(Tüfek)

Nişan alır uzaqtan,
Qaçmasın, dep, tuzaqtan.
Qaçmasañ tuzaqtan,
Urar seni uzaqtan.
(Tüfek)

Quş degil – uça,
Teniñe tiyse – yıqa.
(Oq, qurşun)

Soqur canavar qoldan baqar,
Ağzından ateş çıqar.
(Tüfek)

Şuv eter, uçıp keter.
(Oq)

Taqır-tuqır toqurdar,
Basqan sayın çıqırdar,
Yalpaçıq yatar, içine atar,
Çığırıqlar çıqırdar.
(Tüfek, atılğan qurşunlar)

Uzaqtan kelir vız-vıznen,
Yedi biñ yıldıznen.
(Qurşun, saçma)

TAPMACALI ÇIÑLAR

Ayaq betten suv içer, baştan qozlar,
Manalı çıñ aytayım, tapıñız qızlar.
Ağuv derler, zeer derler, biber derler,
Ayağından suv içken aşlıq derler.
Başı qaşqa, qanatı yoq, boynuzı çıbar,
Ayağı sarı qartal quş, o kimden tuvar?
Başı qaşqa – aydır o, çıbarı – yıldız,
Ağarıp atqan tañdır o, sarısı – kündüz.
Bir yapraqsız yeşerir, cavunsız öser,
Nedir onıñ manası, künsiz pişer?
Çeñgel fesiñ çekeñde, qaftanıñ çüyde,
Cavunsız, künsiz qız öser salqın üyde.
Bugün tuvğan bir bala, qırqına yetmey,
Ölgen desem, canı bar, dünyadan ketmey.
Aydır onıñ manası, bilgenler aytar,
Qırqına yetmey, otuzda daim qaytar.
Kökten engen üç meyva, nurdan peyva,
Ekevi kök yüzünde, birevi qayda?
Avgust kelse cıyarlar pişken qavun,
Ekevi onıñ ayman kün, birevi – cavun.
Qabdalsız eger, başsız at, cürer colsız,
Bu dünyada ekev bar atasız-ulsız.
Bu dünyada atasız ayman kündir,
Hayırlı tüşni köstergen qadir tundir.
Qış üydedir, yaz çölde, yoqtır yurtı,
Ayağı sarı, moynı ala, siyadır sırtı.
Qarılğaçnıñ qanatı, aqqunıñ teni,
Qalbimden çıqarmam, unutmam seni.
Manalı çıñ aytayım, manasın tap,
Qarçığasın qalamay, töbesin cap.
Qarçığasız cabılğan qabirmi eken?
Oña kirgen öz-özün tanırmı öken?
Sekiz canlı, dört cansız, eki aylanma,
Şu bir çıñnıñ manasın köp oylanma.
Sekiz canlı – ögüzdir, dörti moysa,
Eki aylanma – tegerçik, taptım aysa.
Suv sıyırnıñ qaymağı beder-beder,
Tegerçiksiz col cürgen, oña ne der?
Qayasan aldı kök toğay, qurnaz noğay,
Tegerçiksiz col cürgen gemidir buğay.
Topraqten suv içer, künge pişer,
Hatırlasañ, lezeti esiñe tüşer.
Topraqtan suv içken, künge pişken,
Qavun-qarpız bolmasın esiñe tüşken.
Uç yüz altmış sığırçıq, qırq sekiz çil,
On eki turna, dört aqqu, oylan da bil.
On eki ay, dört mevsim, qırq sekiz cuma,
Uç yüz altmış kün kele aqılıma.
Eki egiz qoçanay emdi anasın,
Ölüden tiri tuvarmı, ber manasın.
Eki bayram arası – arfemen qadir,
Ölüden tiri tuvacaq yımırtadır.
Eki egiz qoçanay emdi anasın,
Cayrap catqan çiçekniñ ber manasın.
Eki egiz qoçanay – gecemen kündüz,
Cayrap catqan çiçekniñ manası yıldız.

ÇEŞİT-TÜRLÜ TAPMACALAR

Adamğa oşay,
Başı bar, saçı yoq,
Ağzı bar, tili yoq.
(Qardan adam)

Alev, alev alâmet,
İçi tolu qıyamet.
Aq saldım, qızıl aldım,
Pek lezetli bu nimet.
(Furun, hamır, pişken ötmek)

Astı mermer,
Üstü mermer,
İçinde qırq baş,
Çıplaq oynar, kezer.
(Hamam)

Attım taş,
Tuttım quş,
Atqanım taş degil
Tutqanım quş degil,
Özüni sorasañ – el degil,
Oturğan yeri yer degil.
(Sabun, balıq, gemi)

Ayvanlarda tilsiz kimdir?
Meyvalarda gülsüz nedir?
İnsanlarda yüzsüz kimdir?
Ayvanlarda balıq tilsiz,
Meyvalarda incir gülsüz,
İnsanlarnıñ fitnecisi – yüzsüz.
Aqıllığa ayttım –
Tüşündi de bildi,
Aqılsızğa ayttım –
Diñledi de küldi.
(Tapmaca)

Babası – ap-aq, sağlam,
Anası – cüyrük maqtavlı,
Qızı – özen çeberi,
Oğlu – alem dülberi.
(Qar, özen, balıq, küneş)

Bal degil – yapışa.
(Lağap)

Bödeneniñ evi yoq,
Qayda barsa – sıyı yoq.
(Atalar sözü)

Canlı miner cansızğa,
Cansız keter yolsuzğa.
(İnsan, qayıq, deñiz)

Canım, qanım yoq, ağam,
Özüm demirni tartam.
(Magnit)

Dağda daliman kördim,
Suvda Suleyman kördim,
Künge pişken aş kördim,
Köpük qusqan taş kördim.
(Qaşqır, balıq, qavun-qarpız, sabun)

Er kesniñ künü arta,
Onıñ künü eksile.
(Taqvim)

Ğamıñ olsa – darqatır,
Yoldan ketseñ – toqtatır.
(Halq yırı)

Kiyiz qaplı,
Yer tüslü.
(Çadır)

Kirmege qapı çoq,
Çıqmağa qapı yoq.
(Balıq avı)

Kördim yer topraqsız,
Evleri bar divarsız,
Adamları cansız,
Cenk ettiler amansız
Ve öldüler mezarsız.
(Şahmat, dama)

Nedir dağnı yarıqlatqan?
Yolsız yerden vıznen çapqan?
Közyaş tökmey kim ağlağan?
Sözün aytmay kim yırlağan?
Tamır atmay yerden çıqqan?
Ğonce atmay çiçeklengen?
Tınç yürekni ne sarsıtqan?
Aydır dağnı yarıqlatqan.
Suvdır yolsız yerden çapqan.
Bayquş ağlay közyaş tökmey.
Qaval çala sözün bilmey.
Taş tamırsız çıqa yerden.
Ğonce atmay çam güllene.

Sevgidir yürek sarsıtqan.
Özü qattı – dersiñ taş,
İçinde saqlanır aş.
(Konserva qutusı)

Oynamasañ, külmeseñ
Ezgini de bilmeseñ,
Çalındımı – tüşersiñ,
Qan-terine pişersiñ.
(Qaytarma)

O nedir ki, yuzdir onıñ parmağı,
Sekiz ayaq üstündedir durağı,
Beş başı ve dört canı bar olğanı-olacağı.
(Cenaze)

Sarıdır, zafran kibi,
Tögerek, ilvan kibi.
(Baqır kapik, altın kapik)

Suvda yatar – totlanmaz,
Çamurda yatar – bulaşmaz.
(Altın)

Suvdan kilit,
Ağaçtan anahtar.
Av quruldı,
Avcı tutuldı.
(Deñiz, gemi)

Şeeri bar,
Adamı yoq,
Deñizi bar,
Suvu yoq.
(Coğrafik harita)

Tap nedir, tapış nedir,
Gül baarde kümüş nedir?
Ne köktedir, ne yerdedir,
Cümle-alem elindedir.
(Para)

Taqır-tuqur taqraba,
İçindedir aqraba,
Eki tulup azığı,
Uzuncadır qazığı.
(Beşik, bala, emçek)

Urbamı yaptım qurttan,
Yipligin aldım duttan.
Nasıl urba yapılır
Özü sasıq bir qurttan?
(Atlas, yipek qurtu)
Yer tübünde – kilitli sandıq.
(Mezar, tabut)

Yılbaş olsa, kiyinir,
Balalar oña sevinir.
(Yılbaş naratı)